

Nr 843

Av fru **Olsson, Elvy, m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Bidrag till naturvårdssupplysning, m. m.

(Lika lydande med motion nr 967 i Andra kammaren)

Nedskräpningen i tätorter, längs våra vägar och vattendrag och på land i övrigt har uppmärksammats i många år. Framför allt har man angripit det ökande avfallet från hushåll och arbetsplatser av typen skrymmande avfall eller engångsförpackningar. Kommittén för ett renare samhälle utreder f. n. dessa problem. Vad som mindre beaktats är den nedskräpning eller förorening som sker genom oljeutsläpp och spridning av olika kemikalier och gifter i naturen. Vi avser närmast de många små föroreningskällorna som inte kommer att omfattas av t. ex. den väntade nya lagstiftningen mot miljöfarlig verksamhet.

Särskilt litet beaktat är den nedskräpning och förorening som sker till sjöss. Att slänga skräp av diverse slag överbord har praktiserats så länge sjöfart bedrivits, men problemen har på senare år antagit sådana proportioner att krafttag måste tas för att hejda utvecklingen. Det är framför allt oljeutsläppen som väcker bekymmer, men i de mera trafikerade farvattnen längs våra kuster är flytgodis av skilda slag också besvärliga. Fiskarna lider vidare av att de får sina redskap fulla med sjunket avfall t. ex. tomglas och stålwirar. Många, annars inbjudande badvikar är fulla med ditflutet skräp, och strandtomtägare har besvär med att göra tomterna rena. Exemplet på skräp och olägenheterna av detta kan mångfaldigas.

Befintlig lagstiftning

Genom lag om åtgärder mot vattenförorening från fartyg jämte tillämpningsbestämmelser och länskungörelser till densamma föreligger förbud mot utsläpp från fartyg av beständig olja jämte andra skadeverkande vätskor samt sot, aska, sopor, glas, köksavfall och andra liknande föremål, som kan komma att flyta på vattnet. Lagen gäller beträffande olja inom svenskt territorialvatten, och beträffande sådant avfall som ej är olja gäller bestämmelserna i det vattenområde som respektive länsstyrelse bestämmer.

Naturvårdslagen från 1964 ålägger envar att tillse att han ej skräper ner så att därav kan uppkomma otrevnad eller skada för annan.

I hälsovårdsstadgan jämte ev. lokala hälsovårdsordningar meddelas bestämmelser om renhållning. Dessa bestämmelser avser områden inom hälsovårdstötort.

I lokala hamnordningar för vissa större hamnar föreskrivs regler för handhavande av avfall och orenlighet från fartyg i hamn.

Genom de här nämnda lagarna och författningarna har man teoretiskt ett gott skydd mot nedskräpning. Trots detta kan man konstatera att nedskräpning och förorening sker i mycket stor omfattning både till lands och i våra vattenområden.

Åtgärder

1. Lagarna är enkla och lättfattliga, men det gäller att göra deras existens kända för alla människor. Allmänheten måste genom vidgad upplysning i skolorna och eljest göras medveten om nedskräpningens omfattning och skadeverkningar. Vi måste bli medvetna om att det behövs en helt annan syn på nedskräpningen än den som nu råder. Ett särskilt angeläget behov är upplysningsverksamhet angående nedskräpning och förorening till sjöss från inte minst småbåtstrafiken. Vattenvärnet har tagit initiativ till en upplysningskampanj angående framför allt oljeföroreningarna till lands, i vattendragen och längs kusterna. Initiativet bör stödjas. Till detta ändamål vill vi därför föreslå att anslaget till naturvårdsupplysning höjs med 100 000 kr. utöver vad departementschefen föreslagit under nionde huvudtiteln i statsverkspropositionen.

2. I kampen mot nedskräpning och utsläpp av farliga ämnen måste stor vikt också läggas vid att ordna med alternativ för »nedskräparen» beträffande möjligheterna att kunna göra sig av med olika avfallsprodukter. Först då kan en bred upplysningsverksamhet leda till bestående positiva resultat. När det gäller stora förorenare, kommuner och vissa industrier, finns redan regler anvisade, och ytterligare bestämmelser kommer. För mindre företag, småverkstäder och den enskilde finns emellertid inte tillräckliga möjligheter att göra sig av med t.ex. olja och olika gifter, som även om mängderna är små, kan ställa till med stora skador, om de släpps ut i naturen.

För att möjliggöra insamlandet av olja och farligt skräp bör i varje kommun och i mindre enheter ordnas med uppsamlingsställen av containertyp där den enskilde utan kostnad skall kunna göra sig av med dylika ämnen. Företag som inte ingår i särskilt renhållningssystem bör mot särskilda avgifter även få kunna utnyttja systemet. Containersystemet bör ingå i ett riksomfattande nät där ihopsamling av olika ämnen smidigt kan ske till särskilda destruktionsanläggningar eller eventuellt utnyttjas som energikällor.

Självklart är att rastplatser, campingplatser, hamnar och bryggor bör

utrustas med anordningar för att ta hand om skräp på ett samtidigt bekvämt och hygieniskt betryggande sätt. Viktigt är att det ej skall vara krångligt att bli av med soporna; eljest hamnar de med säkerhet i naturen.

Praktiska och tekniska frågor vad beträffar såväl formerna för uppsamling som det vidare handhavandet samt rörande organisatoriska och ekonomiska frågor bör närmare utredas av t. ex. naturvårdsverket. Frågan om införande av här skisserat system bör skyndsamt prövas.

3. Slutligen bör inskräpas vikten av att befintliga lagar tillämpas i den utsträckning lagstiftaren avsett. Vad som krävs är alltså inte skärpta lagföreskrifter i första hand utan effektiva möjligheter till utredning och övervakning så att bevisvärigheter inte föreligger vid lagbrott. Olika former av märkning av framför allt olja på tankfartyg med radioaktiva isotoper och liknande bör prövas.

För att med kraft kunna beivra lagöverträdelser inom här nämnt område krävs givetvis att statliga och kommunala myndigheter går före med gott exempel och bygger reningsverk och ser till att soptippar och destruktionsanläggningar är upplåtta för allmänheten och fungerar föredömligt.

Med hänvisning till det anförda hemställes,

att riksdagen för att möjliggöra upplysningsverksamhet om nedskräpning och förorening särskilt till sjöss måtte under nionde huvudtiteln till *Bidrag till naturvårdsupplysning m. m.* för budgetåret 1969/70 anvisa ett reservationsanslag av 750 000 kronor;

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om åtgärder i syfte att bygga upp ett system av uppsamlingsplatser för t. ex. olja och andra farliga ämnen över hela landet i enlighet med vad i motionen anförts;

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om åtgärder som underlättar övervakningen av att gällande lagstiftning på naturvårdens område följs.

Stockholm den 28 januari 1969

Elvy Olsson (cp) Harald Pettersson (cp) Thorsten Larsson (cp)
